

Bartoňková, Dagmar

[Prosimetrum: crosscultural perspectives on narrative in prose and verse. Edited by Joseph Harris and Karl Reichl]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. N, Řada klasická.
2004, vol. 53, iss. N9, pp. 178-179

ISBN 80-210-3498-X

ISSN 1211-6335

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/114159>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

antických děl, dobrou pomůckou pro studenty je potom vysvětlení základních literárněteoretických pojmů v slovnících na konci.

Zvláštní pozornost si zaslouží nepřehlédnutelná grafická úprava knihy. Kromě pomocných marginálií je orientace v knize značně zjednodušena několikaúrovňovým rozlišením vlastního výkladu, které zřetelně odděluje jednotlivé typy textu. Základní informace díky tomu jasně vynikají mezi různými doprovodnými komentáři i životopisnými medailónky. Oproti italské verzi je české vydání navíc oživeno drobným obrazovým materiálem, zejména přetisky dochovaných portrétů či bust jednotlivých literárních osobností.

Volbu Contovy předlohy lze závěrem charakterizovat – jak pro poctivost a mnohostrannost zpracování, tak i čtivost textu – jako velmi vhodnou (což dosvědčují i pochvalné ohlasy, např. hodnocení Miloše Štědrně v dubnovém vydání *Univerzitních novin* (Listu Masarykovy univerzity a nadace Universitas Masarykiana), roč. 10, 2003, č. 4, s. 79, nebo ocenění publikace Martinem C. Putnou jako 2. nejlepší knihy roku 2003, *Lidové noviny* – Mimořádné vydání přílohy Orientace, 27. 12. 2003). Celý překladatelský tým (doc. PhDr. Dagmar Bartoňková, CSc.; doc. PhDr. Petr Kyloušek, CSc.; prof. PhDr. Jana Nechutová, CSc.; Mgr. Petra Psíková; PhDr. Daniela Urbanová, Ph.D.; Mgr. Šárka Vilasová-Freddo) i všichni jeho spolupracovníci (Mgr. Petr Kitzler; Mgr. Linda Morisová; Mgr. Irena Radová, Ph.D.; Mgr. Taťána Vykypělová, Ph.D.; i PhDr. Jiří K. Kroupa) při práci na ní se ctí navázali na v roce 2001 vydaný překlad *Dějiny řecké literatury* od předního italského odborníka, profesora Luciana Canfory (její recenzi viz *Univerzitní noviny*, roč. 8, 2001, č. 11, s. 55).

Katarina Václavková Petrovičová

Prosimetrum Crosscultural Perspectives on Narrative in Prose and Verse. Ed. J. Harris and K. Reichl, D. S. Brewer, Cambridge 1997, stran 436.

Když jsem koncem šedesátých let minulého století začala systematicky publikovat své studie o prozimetru v antické literatuře, zdůrazňovala jsem, že střídání prózy a veršů je velmi starý jev, který existoval např. v literatuře indické, semitské, islandské, keltské atd. atd. Na nutnost systematického zkoumání prozimetra a složitost i mnohostrannost problematiky s tím spojené začali pak od osmdesátých let upozorňovat badatelé v různých zemích, především však šlo o klasické filology (jen výběrem uvedu sborník univerzity v Janově z r. 1982 „Decime giornate filologiche Genovesi“, práci Američana J. C. Relihana z r. 1993, sborník *Come dice il poeta*, Neapol 1992, zvl. M. Fusillo, srov. dále H. Petersmann, P. Dronke atd.). Na poli zkoumání prozimetra se koncem minulého století podařilo za finanční podpory známé Mellon Foundation a German Scholarship Foundation (Deutsche Forschungsgemeinschaft) uskutečnit velkolepý počín, jenž nemá mnoho paralel (srov. např. poválečné studium bajky kolektivem klasických filologů a orientalistů pod vedením F. R. Adradowe), totiž zainteresovat odborníky zabývající se rozličnými světovými literaturami, aby se zamysleli nad prozimetrem v literaturách, které zkoumají. Výsledkem je velmi zajímavá komparativní studie *Prosimetrum Crosscultural Perspectives on Narrative in Prose and Verse*, jejíž jádro tvoří příspěvky z konference na počest Jana Ziolkowského, profesora srovnávací a středověké literatury na Oddělení srovnávací literatury a klasických studií Harvardské univerzity.

Publikace obsahuje 18 příspěvků z okruhů různých jazyků a jazykových skupin, vycházejících z rozmanitých stylistických tradic. Po úvodní studii z pera editorů následuje teoretické pojednání o podstatě verše a jeho důsledcích pro smíšenou formu (*The Nature of Verse and its Consequences for the Mixed Form*) od K. Hansona (Univ. of California) a P. Kiparského (Stanford Univ.), poté následují studie o prozimetru v konkrétních literaturách a jazycích. Celou sérii článků zahajuje J. Ziolkowski analýzou prozimetra v klasické tradici (45–65), užitečně je srovná s fundovanou publikací P. Dronka z r. 1994 (srov. naši recenzi ve SPFFBU N 1 1996, 127n.), která je rovněž zaměřena především na prozimetrum ve středověké literatuře. Ziolkowski se sice antickým prozimetrem nezabývá, nicméně odkazuje na vybranou odbornou literaturu, přičemž za užitečnou považuje právě produkci českou.

Francouzskou středověkou literaturou se zabývá A. Butterfield z Londýna (67–98), prozimetrem v keltské ostrovní literatuře (99–130) Proinsias Mac Cana z Dublinu, v islandských ságách (131–163) J. Harris z Harvardu, již zmiňovaný jako jeden z editorů celého sborníku. V německém romantismu hledá prozimetrum J. Ryanová (165–181) z odd. germanistiky na Harvardu, pohádku v západní narativní tvorbě zkoumá W. F. H. Nicolaisen (183–211), emeritní profesor anglistiky a etnologie z Binghamtonu. L. Haring z New Yorku studuje africkou orální produkci (213–223). Prozimetrum v biblické a staré blízkovýchodní literatuře je předmětem bádání S. Weitzmana z Bloomingtonu (225–247), klasičkou arabskou literaturu rozebírá W. Heinrichs (249–275) z Harvardské univerzity, kdežto prozimetrem v arabské literatuře 19. a 20. stol. se zabývá D. F. Reynolds ze Santa Barbary (277–294). Míšení prózy a veršů v perské středověké literatuře se věnuje J. S. Meisamiová (295–319) z Oxfordu, v turecké orální epice K. Reichl (jeden z editorů) z Bonnu (321–348), v mongolské nové orální literatuře W. Heissig, rovněž z Bonnu (349–364). Konečně závěrečné studie jsou věnovány prozimetru v čínské literární tradici (V. H. Mair, Philadelphia, 365–385), v archaické indické literatuře (M. Witzel, Harvardská univ., 387–409) a v klasičké japonské narativní tvorbě (H. C. McCulloughová, Berkeley, 411–434).

Bohaté bibliografické údaje jsou vzhledem k širokému tematickému spektru řazeny vždy za vyjmenovanými studiemi, kniha neobsahuje rejstříky.

Jak ukazuje mimo jiné i rozsah jednotlivých pojednání, nemůže v podstatě jít v žádném případě o studie, které by pokryly celou zkoumanou problematiku, což ovšem ani nemohlo být cílem publikace. Kniha je sice určena odborníkům z řady zcela různých oborů a třebaže např. klasický filolog jen stěží zná literaturu japonskou či arabskou, je pro nás velkým poučením – a možná také překvapením –, kde všude se prozimetrum vyskytuje a jakým způsobem se projevuje. Zmiňovaný počin literární komparatistiky jasně ukazuje, že moderní literární bádání se neobejde bez nových postupů ani bez vzájemné spolupráce. Mohl by být impulzem, inspirací i povzbuzením do dalšího zkoumání prozimetra, jež se ze zcela okrajového fenoménu, jakým byl v klasičké filologii ještě v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století, dostává do středu pozornosti literárních vědců z různých oborů.

Dagmar Bartoňková

Antonio Stramaglia, vyd., překl. a kom.: [*Quintilianus*]. *La città che si cibò dei suoi cadaveri* (Declamazioni maggiori, 12). Cassino: Edizioni dell'Università degli Studi di Cassino 2002, 239 stran. ISBN 88–8317–014–8.

Quintilianus proslul v dějinách antické literatury jako významný teoretik řečnictví, a především autor rozsáhlé příručky *Institutiones oratoriae*. Zřejmě proto se pod jeho jménem (ovšem nikoli skutečně od něho) v pozdní antice a středověku šířilo kromě tohoto primárně učebního textu také velké množství různých praktických příkladů řečnického umění, tj. cvičných deklamací, z nichž postupně vznikly dvě řady: *Declamationes minores* a *Declamationes maiores*. A právě poslední jmenované cvičné řeči se staly předmětem edičního záměru oddělení filologie a dějin na univerzitě v italském Cassinu (*Dipartimento di filologia e storia dell'Università di Cassino*), které vydává již druhý svazek komentovaného latinského textu se zrcadlovým italským překladem. Po osmé deklamaci (*Gemini languentes*), kterou přeložil, okomentoval a v roce 1999 v Cassinu vydal Antonio Stramaglia (viz recenzi v *SPFFBU*, roč. 49, řada N5, 2002, s. 63–64), je dvanáctá deklamace, nazvaná *Cadaveribus pasti*, dalším výstupem v řadě mezinárodního projektu univerzity v Cassinu, na němž se podílejí přípravou vydání a komentářů k dalším deklamacím také vědci z rakouského Grazu (Gernot Krapinger, 13. deklamace) a francouzského Strasbourgu (Catherine Schneider, 3.).

Pod vydáním dvanácté deklamace je stejně jako u deklamace osmé podepsán Antonio Stramaglia, který se v případě tohoto svazku ujal již zčásti rozpracované verze svého mladšího kolegy Lorenza Greca (s. 11, *Premessa*). Knihu tvoří tři hlavní, různé obsáhlé části: úvod do problematiky řeči svázaných s tématem kanibalismu, vlastní edice se zrcadlovým překladem a konečně podrobný komentář k textu.